

PAVOUK

Zpravodaj Arachnologické sekce České společnosti entomologické
Číslo 7 prosinec 1997

Arachnofauna České republiky

Ke dni 1. 12. 1996 jsme v arachnofauně České republiky evidovali 786 druhů pavouků (jeden se dvěma poddruhy) (Pavouk č. 5).

Tři druhy je třeba ze seznamu na základě nových poznatků vypustit:

Dicymbium brevisetosum Locket, 1962 (v našem materiálu není ani typické *nigrum*, ani typické *brevisetosum*, evidujme druh pod původním názvem),

Diplocephalus protuberans (O. P.-Cambridge, 1875) (mylná determinace jediné samičky),

Enoplognatha tecta Keyserling, 1884 (je to *E. caricis*).

Nově je registrován výskyt čtrnácti druhů:

Araniella inconspicua (Simon, 1874)

podle zatím nezohledněného záznamu M. Antuše z Lednice

Bathypantes torrentum (Kulczynski, 1881)

igt. R. Prídavka při exkurzi na jihovýchodní Moravu

Cheiracanthium pennyi O. P.-Cambridge, 1872

coll. F. Miller

Dasumia carpathica (Kulczynski, 1882)

igt. J. Král na Novojičínsku

Heriaeus graminicola (Doleschal, 1852)

igt. F. Miller v Lednici dle Loerbrocks, 1983

Marpissa canestrini Ninni, 1868

igt. M. Holec, Lednice

Megalephyphantes pseudocollinus Saaristo, 1997

igt. A. Jelínek, Brtnice (Miller, 1971)

Meioneta milleri Thaler, Buchar & Kůrka

Philodromus poecilus (Thorell, 1872)

coll. F. Miller v Žabětíně, podle A. Kůrky

Phrurolithus szilyi Herman, 1879

coll. F. Miller

Prinerigone vagans (Audouin, 1826)

igt. F. Miller, Lednice

Steatoda meridionalis (Kulczynski, 1913)

podle B. Knoflach, 1996

Tmeticus affinis (Blackwall, 1855)

igt. V. Růžička, Doupovské hory

Xysticus lineatus (Westring, 1851)

igt. F. Miller v Lednici, podle A. Kůrky

Na současný stav poznatků uvádějí soupis našich druhů tyto změny:

Maro thaleri = *Pseudocarorita thaleri* (Saaristo, 1971)

Latithorax faustus = *Semljicola faustus* (O. P.-Cambridge, 1900)

Lepthyphantes collinus = *Megalephyphantes collinus* (L. Koch, 1872)

Ke dni 11. listopadu 1997 tedy registrujeme v arachnofauně České republiky 797 druhů pavouků.

JB

Revize

Jistě se shodneme na tom, že v Katalogu by měly být uvedeny pouze bezpečně ověřené údaje, za kterými si budeme stoprocentně stát. Má-li náš Katalog důstojně navázat na Katalog švýcarských pavouků a v něčem ho i předčít, nemohou v něm být uvedeny údaje vyžadující poznámku „Revisionsbedürftig“. Potřebné revize musí být provedeny. Potřeba revize materiálu některých druhů má různé důvody. Některé z druhů naší arachnofauny nejsou uvedeny (či nejsou nakresleny) v Millerově klíči, podle kterého jsme až donedávna většinu svých materiálů determinovali. V jiných případech bylo v materiálu, který jsme dosud považovali za jeden druh, odhaleno druhů několik. U dalších skupin druhů jsou rozpoznávací znaky tak nejasné, že je pro jejich správnou determinaci žádoucí, aby to udělal jeden člověk, který bude na veškerý dostupný materiál tak dlouho koukat a porovnávat jej, až „dostane rozpoznávací znaky do oka“ a dokáže jednotlivé druhy rozlišit. U některých druhů není bezpečná determinace možná bez zhotovení mikroskopických preparátů.

V následujícím přehledu jsou uvedeny naše druhy pavouků, u nichž vidíme potřebu revize materiálu. Uvedené druhy jsou rozděleny do tří kategorií.

1. Podle dostupných determinačních klíčů může tyto druhy rozlišit každý arachnolog.
2. Byli bychom rádi, kdyby nám každý dal k porovnání svůj srovnávací materiál.
3. U těchto druhů považujeme za nezbytné, abychom jejich materiál mohli posoudit sami, nebo aby se někdo jiný do problému cíleně zapracoval.

druh	problém	literatura	
Mimetidae			
<i>Ero cambridgei</i>	běžný druh, který není v Millerově klíči, podle kterého je určován jako <i>E. furcata</i>	Roberts 1995 Heimer & Nentwig 1991	1
Theridiidae			
<i>Achaeearanea simulans</i>	v Millerově klíči vedena pouze jako poddruh	Miller 1971 Roberts 1995	1
<i>Enoplognatha ovata</i>	u nás se vyskytují dva druhy, a to <i>E. ovata</i> a <i>E. latimana</i>	Roberts 1995, Kwicień- Wrotniewska et al. 1993	1

druh	problém	literatura	
<i>Episinus angulatus</i> a <i>E. truncatus</i>	v Millerově klíči nejsou zobrazeny genitálie, ty je třeba posoudit	Roberts 1995	1
<i>Theridion hemerobium</i>	není v Millerově klíči, může být určováno jako <i>T. pictum</i>	Roberts 1995	1
Linyphiidae			
<i>Leptyphantes pallidus</i> a <i>L. alutatus</i>	druhy v Millerově klíči neuveden	Miller 1975	2
druhy rodu <i>Maro</i>	velmi malé, nezbytné preparáty		3
<i>Micrargus herbigradus</i>	u nás se vyskytují tři druhy, <i>M. herbigradus</i> , <i>M. apertus</i> a <i>M. georgescue</i> , druhý v kamenitých sutích, třetí v chladných lesích	Millidge 1975 Relys & Weiss 1997	2
<i>Pocadicnemis pumila</i>	u nás se vyskytují dva druhy, <i>P. pumila</i> a <i>P. juncea</i>	Roberts 1987	
druhy rodu <i>Porrhomma</i>	obtížně rozlišitelné, objevilo se i několik nových druhů se kterými je třeba počítat, nezbytné preparáty		3
Araneidae			
<i>Araniella cucurbitina</i> a spol.	obtížně rozlišitelné druhy, v Millerově klíči jen <i>A. cucurbitina</i> subsp. <i>opisthographa</i>	Roberts 1995	2

druh	problém	literatura	
<i>Larinioides cornutus</i>	běžně se jedná o <i>L. folium</i> , pouze z nelesních stanovišť vyšších poloh je hlášen <i>L. cornutus</i>	Thaler 1974	2
Lycosidae			
<i>Alopecosa aculeata</i>	běžně se jedná o <i>A. taeniata</i> , pouze na teplých stanovištích žije <i>A. aculeata</i>	Kronestedt 1990	2
<i>Pardosa lugubris</i>	běžně <i>P. lugubris</i> , ale na teplých stanovištích <i>P. alacris</i> a <i>P. saltans</i>	Töpfer-Hofmann	2
Hahniidae			
druhy rodu <i>Hahnia</i>	drobné druhy, je na místě opatrnost zvláště při determinaci ojedinelých exemplářů	Harm 1966	2
Gnaphosidae			
<i>Drassodes cupreus</i>	v Millerově klíči jen jako var. <i>macer</i> , bez vyobrazení genitálií	Roberts 1985 Roberts 1995	2
Salticidae			
druhy rodu <i>Euophrys</i>	obtížně odlišitelné druhy, pravděpodobně i druhy dosud neznámé		3

Opatrnosti rozhodně není nazbyt při určování drobných druhů např. rodů *Centromerus*, *Walckenaeria* (samiček), *Meioneta*, *Panamomops*, *Oedothorax*.

Je třeba ještě prověřit hlášené nálezy druhů *Philodromus praedatus*, *Heliophanus melinus*, *Harpactea saeva*, *Porrhomma myops*.

JB & VR

Ukládání dat

Před vlastním ukládáním dat je třeba shromáždit si potřebné údaje – tj. název obce, bližší určení lokality, nadmořskou výšku, číslo kvadrátu, je třeba zařadit stanoviště v klasifikaci biotopů, znát uložení materiálu atd. Nejrychleji se pak ukládají data přímo z pracovních protokolů, protože se naprostá většina údajů opakuje a mění se pouze druhové jméno a údaje o počtu exemplářů.

Data byla ukládána v programu Access 7.0 v zobrazení datového listu. Je vhodné ukotvit si k levé straně pole **CisloZaznamu** a **Druh** (to provedete označením sloupců klepnutím na jejich záhlaví a výběrem funkce **Ukotvit sloupec** z menu **Formát**. Klepnutím na klávesu tabulátoru se dostanete do pole **Druh**. Napišete-li prvních několik písmen rodového jména, program okamžitě doplňuje název prvního druhu v pořadí podle abecedy. Je-li název druhu již několika prvními písmeny jedinečný, potřebné jméno se může objevit po napsání prvních dvou–tří písmen. Napišete-li *Ta*, program okamžitě nabídne *Tallusia experta* a vy můžete úhozem na klávesu tabulátoru přejít do dalšího pole. Obdobně výhodné je, zadáváte-li jméno v pořadí dle abecedy prvního druhu v rodě. Např. stačí napsat *Pac* a nabídne se *Pachygnatha clercki*. Patří-li zadávané jméno druhu, který je v pořadí dle abecedy na některém z dalších míst, klepněte na tlačítko na pravém okraji pole a nabídne se vám abecední seznam prvních osmi druhů. Klepnutím myši do prostoru mezi jezdcem a okrajem svislého posuvníku můžete v seznamu listovat až narazíte na potřebné jméno, které klepnutím myši zadáte do pole tabulky. Například napsáním *par* a klepnutím na tlačítko se vám nabídne soupis druhů rodu *Pardosa*, ze kterého si vyberete. V tomto případě nemusíte ani psát začátek jména s velkým písmenem. Zadáním písmen *Bat* se nabídne soupis druhů rodu *Bathypantes*, druhy rodu *Walckenaeria* se nabídnou při zadání pouze písmene *W*. Obdobně (byť pomaleji) se nabízí k výběru soupis obcí. Další údaje již sami vpisujete, pouze poslední údaj o datu zápisu doplní program sám.

Zadávejte-li větší počet záznamů z jedné lokality, což je typický případ ukládání údajů ze sběrů zemními pastmi, vyplatí se následující postup. Zadejte do prvního záznamu všechny údaje kromě jména druhu a počtu exemplářů. Pak klepněte myši do prvního levého (označovacího) pole, čímž záznam označíte. Pak jej stiskem kláves **Ctrl C** okopírujte. Doplňte jméno prvního druhu a počty exemplářů. Pak klepněte myši zcela dolů vlevo do označovacího sloupce na ikonu pro nový záznam a vložte záznam do označeného prázdného pole stiskem kláves **Ctrl V**. Vložte jméno dalšího druhu. Vedle ukotvených prvních dvou sloupců teď máte stále sloupec **Samec**, **Samice** a **Juv** (nebo si je tam myši či tabulátorem posuňte), do kterých budete ukládat příslušné počty nalezených exemplářů. Pak je výhodné držet v pravé ruce myš, klepnutím se dostat do příslušného pole a levou rukou zadávat čísla na numerické klávesnici. Takto zadáte druhy z jednoho časového období. Stisknutím kláves **Ctrl V** vložte prázdný řádek, změňte pouze datum a tento nový řádek opět okopírujte! Na to se snadno zapomene a ukládali byste údaje do starého data. Vyplatí se při začátku ukládání údajů z nového časového období datum v příslušných sloupcích ověřit. Tímto úsporným postupem zadáte až 150 záznamů za hodinu.

Potřebujete-li něco v jakémkoliv poli tabulky opravit, klikněte myši k levému okraji pole, kde se vám objevuje prázdný křížek. Pak můžete pole přímo přepsat, aniž původní údaj

vymažete. Takto selektivně můžete přepsat i jen několik znaků, když je předem označíte tahem myši za stisknutého levého tlačítka.

V tabulce **Druhy** si podle údajů v tomto čísle opravte a doplňte seznam druhů. V databázi, jak jste ji dostali, je 788 položek: 786 druhů plus poddruh *Bathyphantes simillimus buchari* a forma *Oedothorax gibbosus tuberosus*.

Až si ve vzorové databázi Northwind odzkoušíte úpravy struktury databáze, můžete si upravit i svou databázi. Přepněte režim na **Návrhové zobrazení**. U položky **Druh** a **Obec** si můžete na kartě **Vyhledávání** zvětšit počet nabízených položek. U položek **Met**, **Lgt** a **Det** můžete zrušit tlačítko pro nabízení výběru tak, že na kartě **Vyhledávání** v položce **Zobrazit ovládací prvek** zvolíte **Textové pole**. Nabídky tam zůstaly z pracovní varianty, ale ukázalo se, že je jednodušší monogram či dvoupísmenné označení metody sběru zadávat z klávesnice.

17. Evropské arachnologické kolokvium

17. Evropské arachnologické kolokvium se konalo ve dnech 14. až 18. července tohoto roku v Edinburgu. Zúčastnili se ho P. Gajdoš, P. Kasal, S. Pekár a V. Růžička. Celá akce se konala v John McIntyre Centre, Pollock Halls, což byl moderní komplex budov na úpatí holého skalnatého vrchu budovaného načervenalým tufem.

Pracovní náplň kolokvia představovaly přednášky a dva večery u posterů. S. Malt zjišťoval, jak obrovská kvanta biomasy rovnokřídlých naloví za sezónu početná populace křížáka pruhovaného. N. Milasowszky se spolupracovníky přispěli pomocí počítačového zpracování ke zpřesnění identifikace samiček druhů *Trochosa robusta* a *T. ruricola*. W. Relys podal rozbor arachnofauny východních Alp. F. Samu pokačuje v podrobném zkoumání polního pavouka *Pardosa agrestis*. P. Hillyard představil dosud nezpracované sběry pavouků Ch. Darwina. Tentýž autor experimentálně prověřil, že nejlepší trvanlivost v lihu mají štítky vytištěné inkoustovou tiskárnou.

Cenu za nejlepší poster mladých vědeckých pracovníků získali M. Bartos za detailní popis morfologie a kopulace třesavky sekáčovitě a I. Hajdamowicz za výzkum rašelinišť na severu Polska.

Ve středu odpoledne se konala exkurze na mořské pobřeží, kde bylo možné prohlédnout si přírodu jak písčné pláže, tak skalnatého pobřeží. Sobotní postkongresová exkurze pak vedla do hornaté oblasti jezer.

Po celý týden o nás bylo vzorně postaráno. Na závěrečné recepci jsme mohli zblízka obdivovat i hru na skotské dudy.

Během schůze Evropské arachnologické společnosti byly předneseny dva návrhy na konání Evropského arachnologického kolokvia v roce 1999, a to návrh belgický a slovenský. Hlasováním bylo rozhodnuto, že příští kolokvium se bude konat v půli července roku 1999 ve Vysokých Tatrách.

Dle kuloárových informací patří k dalším zájemcům o uspořádání některého z následujících kolokvií Dánsko a Maďarsko. Dle těchže informací, na letošní rok avizovaný katalog britských pavouků bude mít nejméně dva roky zpoždění. A. Canard se pokusí sestavit check-list Evropských pavouků.

Bibliografie

Databáze arachnologické bibliografie vytvořená v programu Access je přístupná na Internetu. Pokud nemáte k Internetu přístup, kontaktujte S. Pekára, který vám může databázi okopírovat na diskety.

Pro potřebu katalogu pavouků České republiky je sestavována naše kompletní česká arachnologická bibliografie. V průběhu ledna ji všichni obdržíte, jako první účastníci semináře v Národním muzeu. Prosíme vás o její pečlivé prostudování a budeme vám vděčni za jakoukoliv připomínku – poukaz na opomenutou práci, výtku za chybnou citaci, upozornění na špatný překlad do angličtiny, typografickou chybu, překlep. Připomínky adresujte V. Růžičkovi.

Literatura

Z Edinburgu byly dovezeny čtyři dosud chybějící svazky *Bulletin of the British Arachnological Society*: Vol. 6 (1983–85), Vol. 7 (1986–88), Vol. 8 (1989–91) a Vol. 9 (1992–94). Tím máme toto nejvýznamnější evropské arachnologické periodikum kompletní.

Seminář v Národním muzeu

V sobotu dne 24. ledna 1998 se bude v Národním muzeu konat velký arachnologický seminář. Nosným tématem semináře bude aktualizace seznamu pavouků České republiky – již balancujeme na mystické hranici 800 druhů. Seminář je příležitostí k demonstraci nových nálezů, redeterminaci sporných údajů. Jedním z bodů programu bude i přednáška o cestě našich kolegů po Severní Americe, další příspěvky jsou očekávány a vítány. Můžete-li přednáškou či sdělením přispět do programu, dejte do 10. prosince vědět A. Kůrkovi, který seminář organizuje, bude sestavovat program a rozesílat definitivní oznámení o semináři.

U příležitosti semináře bude vydán inovovaný adresář členů naší sekce. Jakékoliv informace (změny jména, adresy, telefon, fax, e-mail), které nebyly v předchozím adresáři ani v Pavoukovi, hlašte V. Růžičkovi.

Semináře

19. 21.–23. 2. 1997 Výjezdní seminář v Křivoklátě. Prezentace příspěvků chystaných do jubilejního čísla *Acta Societatis Zoologicae Bohemicae*.
20. (LXVII) 4. 4. 1997 Jak budeme sytit počítačový program pro Katalog pavouků ČR (V. Růžička)
21. (LXVIII) 26. 9. 1997 Novinky ve studiu životního cyklu zástupců čeledi Pholcidae (J. Hajer)
Informace o skotském arachnologickém sympoziu (P. Kasal a V. Růžička)
22. (LXIX) První kroky podzemní evoluce pavouků (V. Růžička)
Možnosti objektivizace výrazů vyjadřujících hojnost pavouků (P. Kasal)
Hodnocení hojnosti výskytu pavouků (J. Buchar)

Arachnology – The study of arachnids (spiders and their relatives)

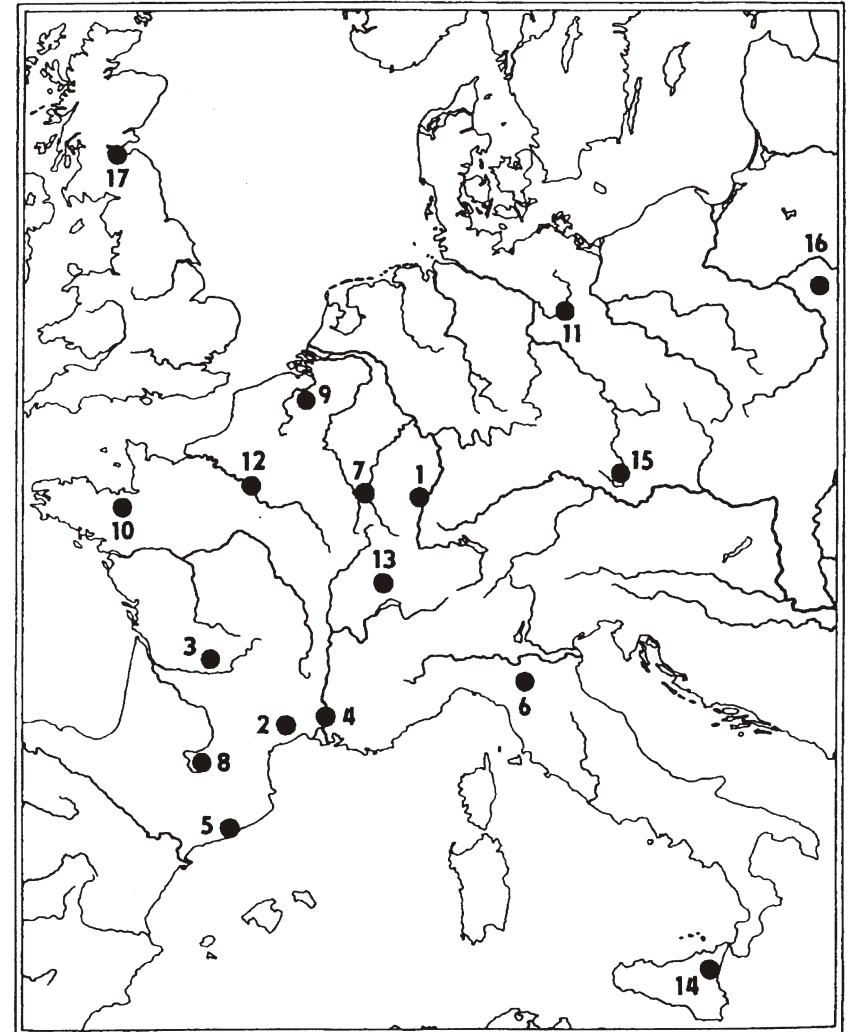
Acari–Amblypygi–Araneae–Opiliones–Palpigradi–Pseudoscorpiones–Ricinulei–Schizomida–Scorpiones–Solifugae–Uropygi

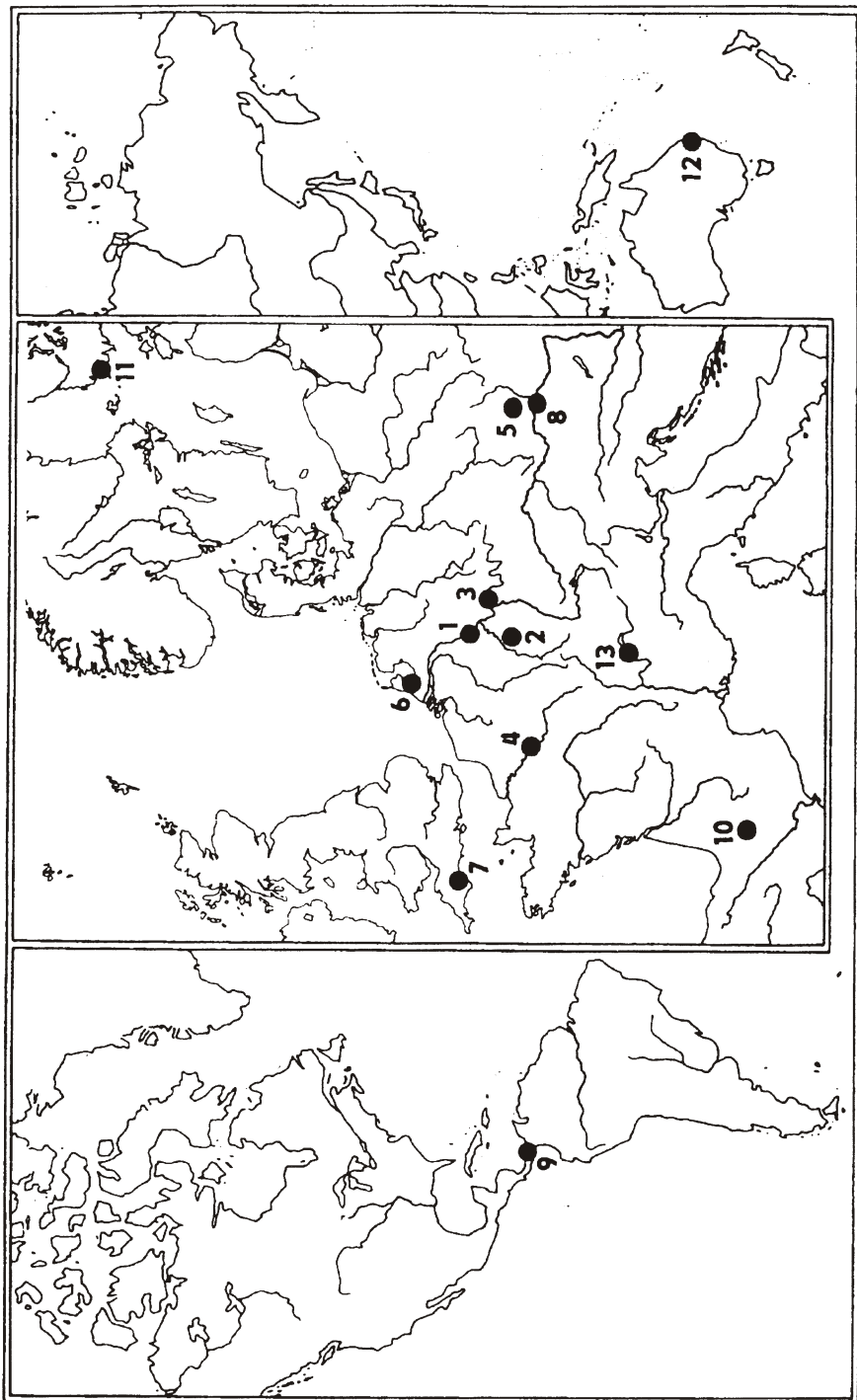
Welcome to
The Arachnological Hub of the World Wide Web
a repository and directory of arachnological information on the Internet and home page
of the arachnology mailing list

- Spider Conservation
- What's New
- For the young ones
- Arachnids by orders
- Some "Special spiders"
- Courses, educational projects, museum/zoo exhibits
- Conference and news
- Research funds, graduate programs
- Other internet mailing lists on arachnids
- Publications, Internet Discussion Groups/Databases, and Societies of the world
- Individual scientists (C.I.D.A. & personal home pages)
- Literature – lists and databases
- Collections
- Taxonomy, classification, DNA databases
- Fauna lists/biogeography
- Paleontology
- Poison, bites, diseases, pests and phobia
- Myths, stories, poems, songs and art
- Pictures and movies
- Miscellaneous information
- For sale books
- For sale other
- Other interesting sites (not arachnology per se)

SP

Mapy míst konání evropských arachnologických kolokvií
a mezinárodních arachnologických kongresů. Příloha ke
článkům v pátém a šestém čísle Pavouka.

Metodika

Jak ukládat oddělená makadla, končetiny či epigyny drobných druhů? Dáme-li mikroskopické tělní části spolu s pavoukem a identifikačním lístkem do jedné epruvety, je dost pravděpodobné, že je při další manipulaci ztratíme. Malé části (ev. i s drobným pavoučkem) je lépe uložit odděleně. K tomu může posloužit skleněná kapilára, kterou si vytáhneme nad kahanem a nařežeme na krátké kousky. Kapiláru uzavřeme z obou stran vatou. To je běžná praxe akarologů. Našel jsem i doporučení zhotovit si umělohmotnou „kapiláru“ z vypsání tuhy do kuličkového pera.

Osvědčila se mi další možnost. V laboratorní praxi se dnes hojně používají k uložení malých objemů tekutin t. zv. „ependorfky“ – kónické plastové epruvetky s víčkem. Když se z ependorfky o objemu 0,5 ml uřízne hrdlo s víčkem, vznikne krásná epruvetka o délce asi 2,5 cm, která se akorát vejde do skleněné epruvetky 10–11×50 mm. Do té plastové epruvetky dám pavoučka spolu s oddělenými částmi, uzavřu ji vatou, vloží ji do skleněné epruvety spolu s identifikačním lístkem a celé uzavřu vatou.

Tabletovky 10–11×50 mm vyrábějí Sklářny Kavalier, závod Hostomice, v ceně 457,50 Kč (včetně DPH) za 1 000 ks (tel. [0417] 821 133, fax [0417] 821 118). VR

Členská základna

Jan Dolanský Mgr.	A	Okresní muzeum, Široká 86 537 01 Chrudim	t.z. (0455) 620 434 t.d. (040) 40 635
Hajer Jaromír Doc. RNDr. CSc.	A		e-mail hajer@pf.ujep.cz
Pavel Melčák Mgr.	A	PřF UP, Odd. ekologie, Třída Svobody 26, 771 46 Olomouc	t.z. (068) 52 22 451
Prídavka Roman	A	Novákova 5, 036 01 Martin	
František Šťáhlavský	P	Leopoldova 2040 140 00 Praha 4	

Pavouk. Zpravodaj Arachnologické sekce České společnosti entomologické. Číslo 7.

Vydává: Arachnologická sekce České společnosti entomologické.

Odpovědný redaktor: RNDr. Vlastimil Růžička, CSc.

Adresa redakce: Entomologický ústav AV ČR, Branišovská 31, 370 05 České Budějovice.

Zpracováno editorem WordPerfect, vtištěno písmem Times New Roman.

Titulní strana: *Eukoenenia spelaea* (Peyerimhoff), dospělá samička z jeskyně Mégevette, Haute Savoie (1 030 m). Kreslila Mme Lavoyer-Kaufmann, Genève (Condé B., *Revue suisse de Zoologie* vol. hors série 1996: 87–106).

Vychází nepravidelně. Toto číslo vychází v prosinci 1997.